

Atklāta lobēšana – labas pārvaldības princips

Agnese Alksne

Pētījuma «Lobēšanas atklātība Latvijā» autore
Latvijas Korporatīvās sociālās atbildības platformas valdes
priekšsēdētāja

Rīga, 2016.gada 10.jūnijs

Atsauces

- Pētījums «Lobēšanas atklātība Latvijā» (2015);
- Domnīca PROVIDUS un Sabiedrība par atklātību «Delna» projekta «Valsts sagrašanās pazīmju analīze» (2016);
- Pētījums «Ēnu ekonomikas indekss Baltijas valstīs 2009 – 2015»
- «Transparency International» Globālajam korupcijas barometrs

Lobēšanas divas dabas

SLĒPTĀ

71% Latvijas iedzīvotāju uzskata,
ka viņu valdību vada dažas lielas organizācijas.

UN / VAI (?)

KONSULTATĪVĀ

Kas pieņem lēmumus par likumiem?

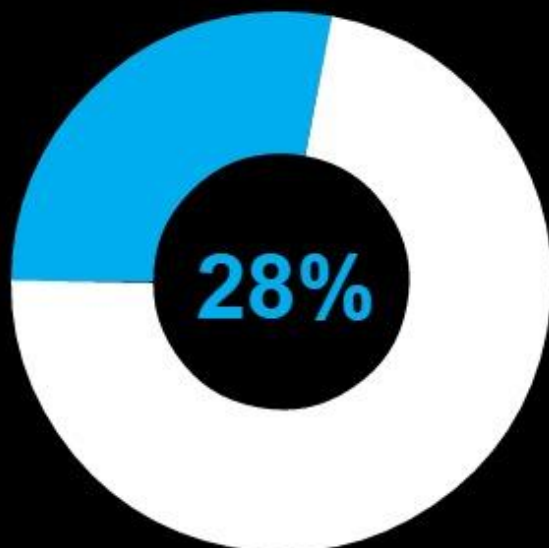
DEPUTĀTI

Lobēšanas - ieguvums

LĒMUMU KVALITĀTE

ATKLĀTĪBA

Pieeja informācijai	50%
---------------------	------------

Lobētāju reģistrs un informācijas atklāšana	13%
---	------------

Reģistra uzraudzība un sankcijas	0%
----------------------------------	-----------

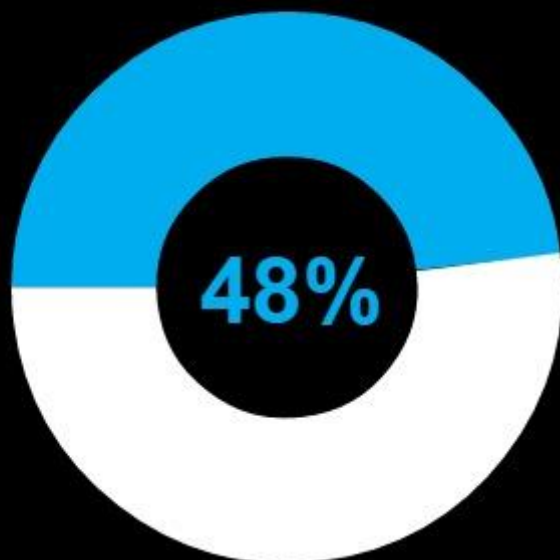
Proaktīva informācijas atklāšana/ likumdošanas dokumentācija	50%
--	------------

Galvenie atklātie trūkumi ir atklātības un izsekojamības trūkums Saeimas likumdošanas dokumentācijā (deputāti neatklāj informāciju par savu darbu, gatavojot priekšlikumus likumprojektiem).

VIENLĪDZĪGA PIEKĻUVE

konsultantu un
sabiedrības iesaistes
iespējas lēmumu
pieņemšanas procesā

75%

padomnieku un ekspertu
grupu daudzveidību

20%

Saeima neatklāj informāciju par tās apmeklētājiem; padomnieku, konsultantu un cita personāla darbā pieņemšanas un ētiskās normas nav caurskatāmas vai regulētas; nav skaidra sistēma, kā pieteikties ilgtermiņa caurlaides iegūšanai Saeimā, kā arī ir ierobežota Saeimas un deputātu pētniecības kapacitāte.

Kas piedalās sarunās?

- Partneru iesaiste

«Proti, ir iespējama situācija, kad atbildīgās personas apzināti izvēlas nezaicināt konkrētu grupu pārstāvjus, zinot ka to pozīcija atšķiras no “vēlamās”.»

Sekas:

Šāda prakse var ne vien novest pie situācijas, kad kāda grupa, kuras pozīciju jautājumā būtu nepieciešams uzklausīt, neierodas uz likumprojekta izskatīšanu, bet arī potenciāli neļaut šīm grupām pilnvērtīgi sagatavoties likumprojekta apspriešanai.

- Partneru ierašanās atspoguļošana

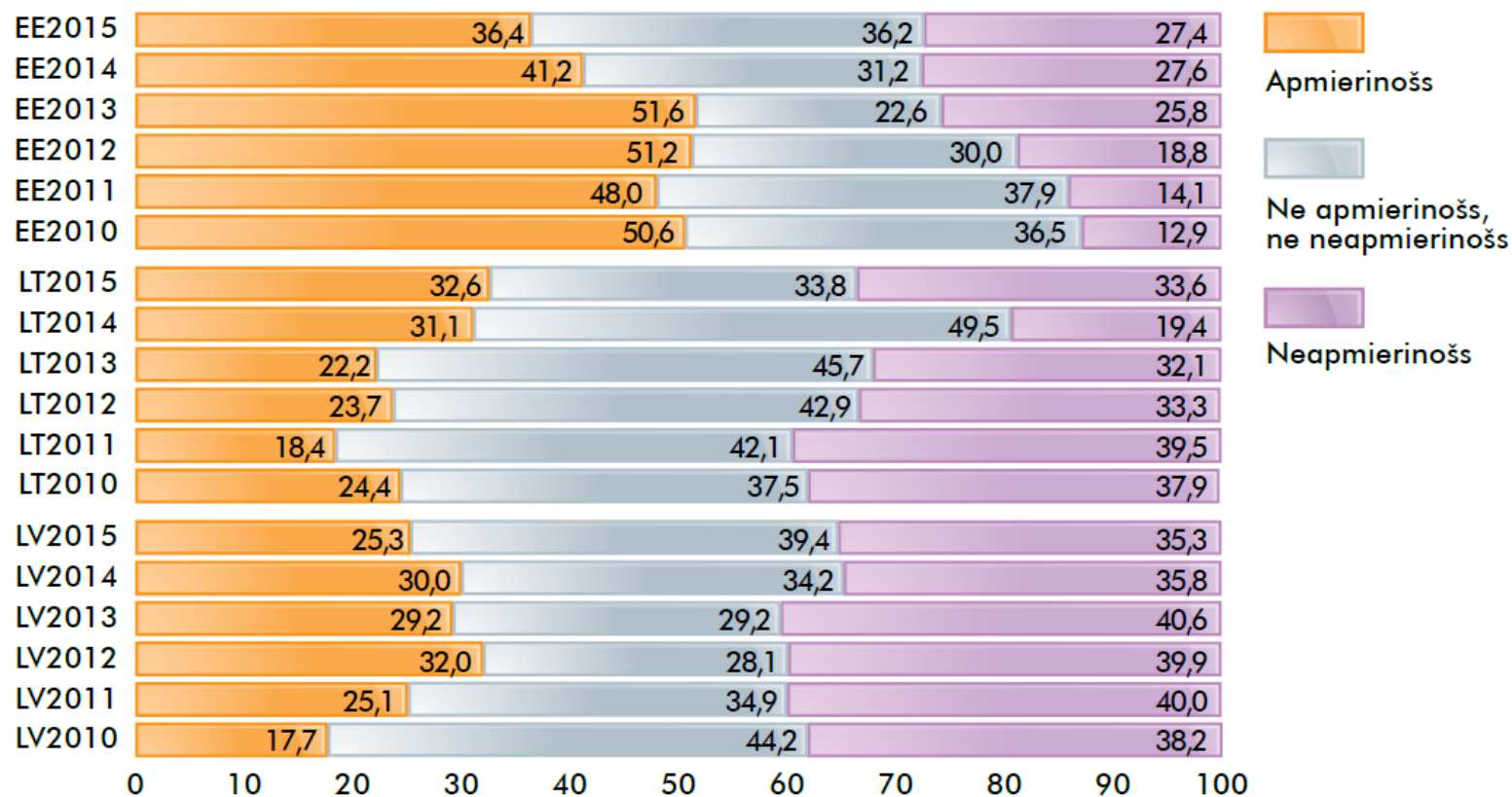
«Atsevišķu komisiju darba kārtībā norādīts, kādi partneri uzaicināti, bet citas komisijas pēc sēdes norises publiski norāda, kas faktiski piedalījies sēdē.»

Sekas:

Nav iespējams izsekot priekšlikumiem un partneru iesaistei.

Apmierinātība ar biznesa likumdošanas kvalitāti, 2010. – 2015.

Lobēšanas jomas

- Stingi regulētas (banku sektors, azartspēles, alkohols);
- Publiskā sektora budžeta investīcijas – publiskie iepirkumi (infrastruktūra);
- Augsta ekonomiskā ietekme (enerģētika, IT, būvniecība, vides aizsardzība, atkritumu apsaimniekošana, veselības aprūpe, lauksaimniecība).

Risinājums

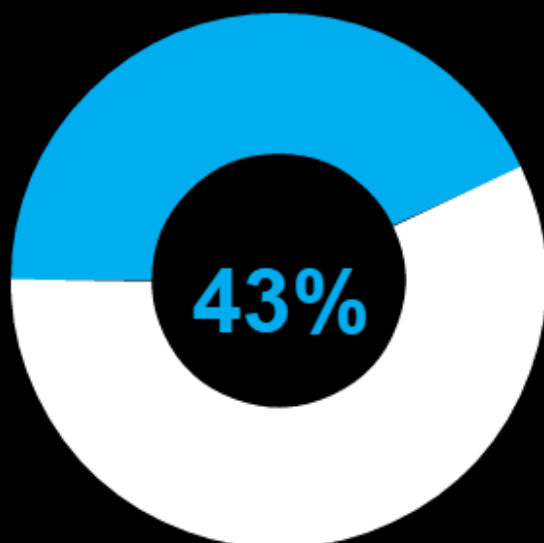
Nav jākontrolē, kas ar ko tiekas!

Kad tiek saņemta informācija, jābūt izsekojamībai, no kā tā ir nākusi un kas ar šo informāciju tālāk tiek darīts (iekļauta likumprojektā, MK noteikumos, iepirkumu dokumentācijā, anotācijā, politikas plānošanas dokumentos, u.c.).

Kā atpazīt neētisku lobēšanu?

- Interesešu pārstāvniecība
- Komunikācija jeb informācijas nodošana
- Argumentācijas izstrāde
- Ekspertīzes vai konsultāciju pārdošana
- Lēmumu pieņemšanas panākšana (bīstams)
- Starpniecība resursu pārdalē (bīstams)

INTEGRITĀTE

Pirms un pēc
nodarbinātības spēkā
esošajiem ierobežojumi

33%

Publiskā sektora
darbinieku uzvedības
kodekss

67%

Lobētāju uzvedības
kodekss

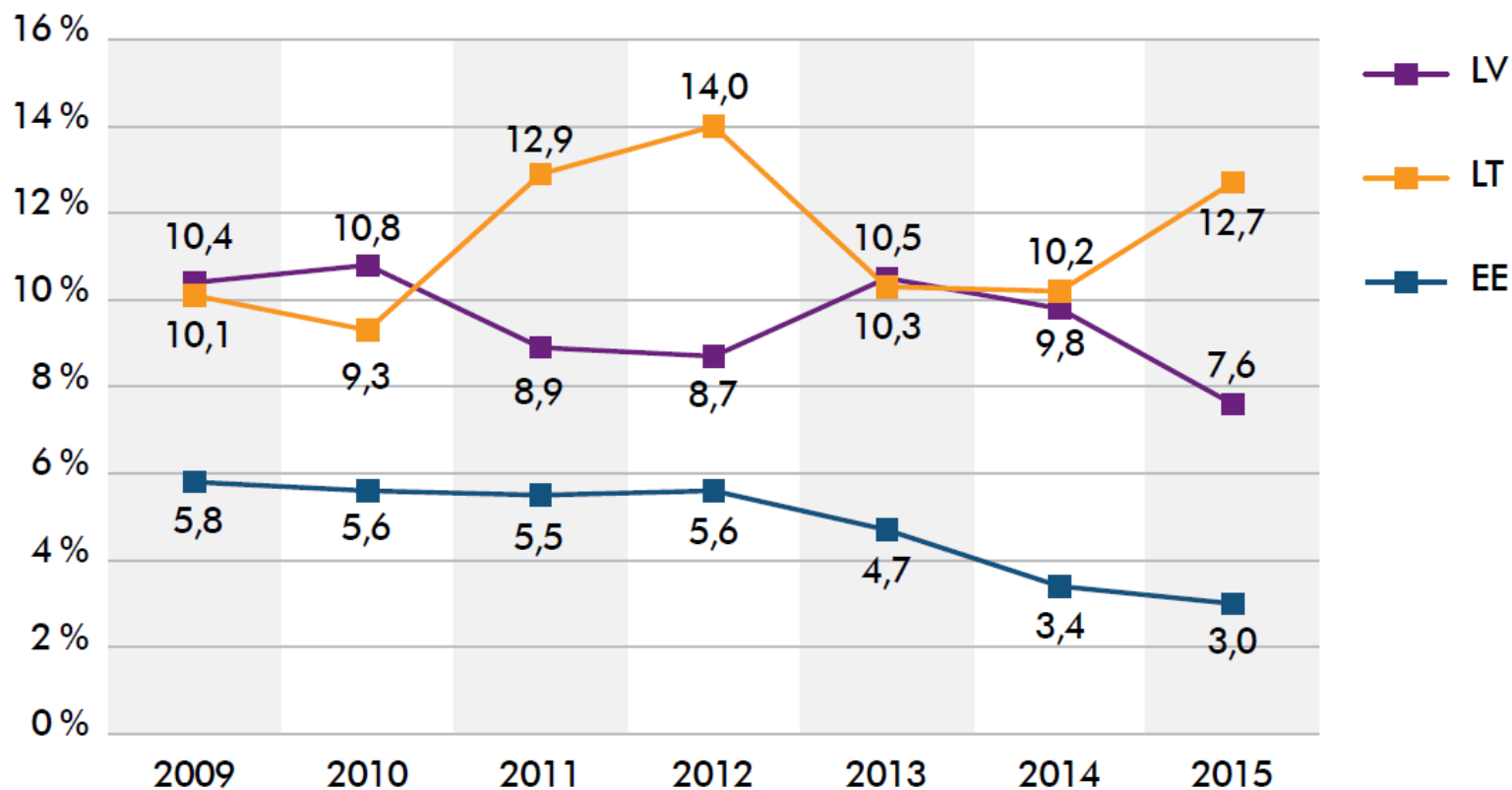
20%

Pašregulācijas ētikas
kodekss

50%

Atbilstoši KNAB rīcībā esošajai informācijai, lielākajā daļā ministriju un to pakļautībā esošajās iestādēs nav ētikas kodeksi, kurā būtu iekļautas normas attiecībā uz caurskatāmu lobēšanas procesu, izņemot Ārlietu ministrii

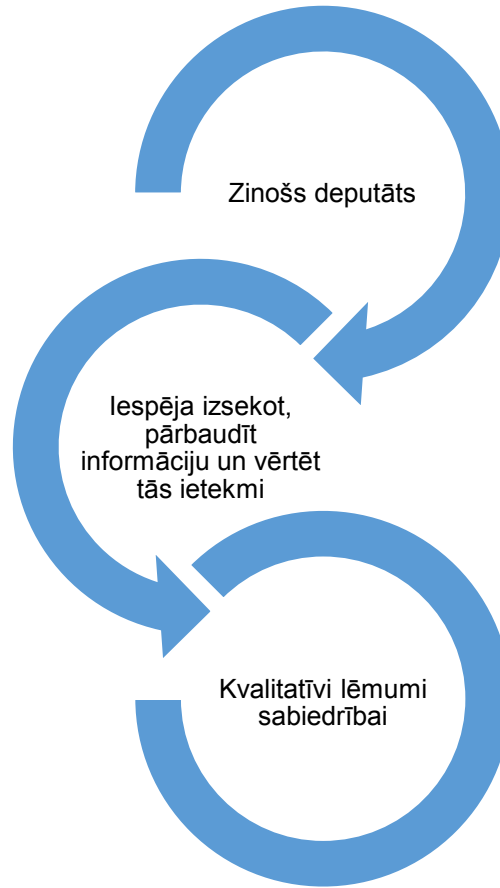
**% no maksājumiem lai 'nokārtotu lietas' 2009. – 2015.
(% no ienākumiem, kurus uzņēmumi, vidēji, maksā
'kukuļos')**

Lēmumu pieņēmēji

- Nav prasmes strādāt ar lobētājiem un to sniegto informāciju;
- Bieži vien nespēj paskaidrot savu priekšlikumu būtību;
- Nav pietiekamas alternatīvās pētniecības kapacitātes, piemēram, Saeimā;
- Neatklāj informāciju par priekšlikumu veidošanas procesu un konsultācijām;
- Palīgi, konsultanti Saeimā – legālas iespējas ietekmēt lēmumus par personīgām interesēm.

Deputāta iespējas pilnveidoties

Kādēļ regulējums joprojām nav?

- Piedāvātie risinājumi nav guvuši politiķu atbalstu, jo tie paredzēja lielākoties atbildību no pašu puses;
- Netika paredzēts finansējums atklātības nodrošināšanai – katra kontakta reģistrācijai pēc brīvas metodoloģijas ikvienā iestādē;
- Tika pieļauta klasiskā kļūda – regulējums tapa nevis pēc sabiedrības pieprasījuma vai iesaistīto pušu pieprasījuma pēc atklātības un konsekventas iesaistes, bet no institūcijas, kuras uzdevums ir novērst korupciju.

Vai atklātības pieprasījums mūs nedzen vēl
lielākā noslēpumainībā?